

Esitys vuoden 2022 talousarvioksi ja toiminnallisiksi tavoitteiksi

409/02.02.00/2021

PERLTK 28.09.2021 § 94

Talouspäällikkö Susanna Piri ja ylihoitaja Johanna Sirkka

Kaupunginhallitus on hyväksynyt vuoden 2022 talousarvion laadintaa ohjaavan raamin kokouksessaan 30.8.2021. Koko kaupungin raamin laadinnan pohjana oli vuoden 2021 tilinpäätösarvio. Raami on lautakunnan talousarviovalmistelua ohjaava ja määrärahat arvioidaan lopullisesti syksyllä lautakuntien talousarviokäsittelyn jälkeen.

Talouden suunnitteluun aiheuttaa edelleen epävarmuutta koronatilanteen jatkuminen. Korona aiheuttaa rokotusten, testauksen, hoidon ja varautumisen vuoksi todennäköisesti kustannuksia vielä vuonna 2022. Vuonna 2021 syntyneen hoito- ja palveluvajeen purkaminen vie resursseja vuonna 2022. Toiminnan tuotot eivät kerry normaalisti, mikäli rajoitustoimia joudutaan ottamaan uudelleen käyttöön.

Kuntien lähivuosien palvelutarpeen kysyntää ja menopaineita lisää ikääntyneiden suhteellisen määrän voimakas kasvu. Vuoden 2023 alusta toteutuvassa sote-uudistuksessa kunnista siirretään hyvinvointialueille koko maan tasolla yhtä paljon kustannuksia ja tuloja. Siirtyvää toimintakatetta (nettokustannus) vastaan siirretään vastaava määrä valtionosuuksia, yhteisöveroa sekä kunnallisveron tuottoa. Kuntien kunnallisveroprosentteja lasketaan tämän hetkisten arvioiden mukaan reilulla 13 prosenttiyksiköllä. Kokonaisuudessaan Ylöjärven osalta sotemuutoksen vaikutus olisi alustavien laskelmien mukaan suhteellisen neutraali.

Toiminnan tuotot on raamissa kokonaisuudessaan asetettu vuoden 2021 tasolle. Osastojen tulee kuitenkin arvioida käyttötalouden tulot ja mahdollisuus tuloarviokorotuksiin mahdollisimman realistisesti aiempien vuosien kehitykseen ja tulevaisuuden näkymiin perustuen. Perusturvaosastolla 1.7.2021 voimaan astuneen asiakasmaksulain muutoksen arvioidaan kuitenkin pienentävän toiminnan tuottoja.

Menoraamissa on kasvua 2,6 % vuoden 2021 tilinpäätösennusteesseen nähden. Sillä oletuksella, että tuloarvioerät toteutuvat raamin mukaisena, jakautuu kasvuvара perusturvalautakunnan osalta seuraavasti:

TPennuste21	104 878 000 €
Koronaputsaus	-3 500 000 €
Sopimuskorotukset 1%	249 000 €

Eläkemaksujen nousu 0,5% 124 000 €
Kustannusnousu 1% 308 000 €
Muu lisäysvara 1 310 000 €
Raami; menot yhteensä: 103 369 000 €

Raamissa "muu lisäysvara" on jaettu kaupungin johtoryhmän valmistelun pohjalta osastoille, ja se kattaa lakisääteisiä ja muita sen luonteisia sitovia tarpeita. Talousarvioprosessissa ilmenneet ja edellä mainittujen lisäksi osastoilla tulleet lisäresursointitarpeet eivät mahdu raamin menokasvuvaraansa. Niiden toteuttaminen edellyttää raamiin nähden muita säästöjä tai tuloerien kasvua.

Nykyiset virka- ja työehtosopimukset päättyvät vuoden 2022 maaliskuun loppuun ja raamissa on varauduttu uuden sopimuskauden mukanaan tuomiin mahdollisiin sopimuskorotuksiin yhdellä prosentilla. Työnantajan eläkemaksut ovat Kevan kuntakohtaisten ennusteiden mukaan kasvamassa. Sosiaaliturvamaksu sen sijaan hieman laskee. Ennustetietojen mukaiset prosentit on päivitetty järjestelmään. Yleinen kustannustason nousu on huomioitu yhdellä prosentilla palveluostoista, aineista ja muista kuluista.

Talousarvion laadinnan yhteydessä toimielimien tulee konkretisoida kaupunkistrategian linjauksia vuosikohtaisiksi toiminnallisiksi tavoitteiksi. Tavoitteiden mitattavuuteen, strategisuuteen ja valtuustotasoisuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Tavoitteille määritellään toimet ja tavoitetasot. Tavoitteen saavuttaminen voi vaatia pidemmänkin aikavälin toteuttamista, mutta silloinkin vuosittainen eteneminen tulee olla mitattavissa. Tavoitteet asetetaan toimielintasolla, ja ne tulee johtaa kaupunkistrategiasta ja sen kärjistä.

Perusturvaosasto on jaettu viiteen vastuualueeseen, jotka ovat:

1. Perusturvan hallinto ja erikoissairaanhoido
2. Sosiaalityön palvelut
3. Terveyskeskuspalvelut
4. Ehkäisevät ja korjaavat hyvinvointipalvelut
5. Hoito- ja kuntoutumispalvelut

Sairaanhoidopiirin osalta on varauduttu TP21 oman ennusteen mukaisella summalla, joka on n. 38.000.000 €. Kasvua tässä menokohdassa on n. 4 M€ vuoden 2021 varaukseen nähden. Muuhun erikoissairaanhoidon sisältäen palvelusetelit ja kilpailutetun Ylöjärven suoraan hankkiman erikoissairaanhoidon on varattu 1.220.000 €. Apuvälinekeskuksen toiminnan laajeneminen myös vammaispalvelujen apuvälineisiin lisää erityisvelvoitemaksun osuutta vuonna 2022. Valtio on edelleen luvannut korvata koronapandemian hoitoon liittyviä kuluja kunnille.

Perusturvan hallinnossa PirSOTE- ja LAPE-hankkeiden hallinnointi ja hankesuunnitelmien mukainen toiminnan uudistaminen jatkuvat. PirSOTE-hankkeeseen haetaan Pirkanmaan yhteisellä hankehakemuksella jatkorahoitusta vuosille 2022-23.

Lasten ja perheiden palvelujen merkittävästi kasvaneeseen tarpeeseen vastataan uusilla sosiaalityöntekijän viroilla. Henkilöstöresurssien vahvistamisen myötä voidaan varmistaa palvelutarpeen arvioinnin lakisääteisten määräaikojen toteutuminen ja sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen nopeampi saatavuus raskaampien palvelujen tarpeen ehkäisemiseksi. LAPE-hankkeen ja uuden toimitilan myötä rakennetaan moniammatillisen työn malli palvelutarpeen arviointiprosessin tueksi.

Lastensuojelussa yhteistyötä tiivistetään ehkäisevien ja korjaavien palvelujen mielenterveyspalvelujen kanssa. Työkäisten sosiaalityön yhteistyö lisääntyy sotekeskuksen kehittämisen myötä terveydenhuollon ja päihdetyön toimijoiden kanssa moniammatillisessa tiimityöskentelyssä. Vammaispalveluissa tehtävä maakunnallinen yhteistyö mm. perhehoidon, henkilökohtaisen avun ja kuljetuspalvelujen järjestämiseksi jatkuu ja syvenee mm. yhteisiä asiakas- ja palvelukriteereitä laatimalla.

Avosairaanhoidossa jatketaan PirSOTE- hankkeeseen osallistumista hankerahoituksella ja kehittäjätiimin aktiivisella toiminnalla. Suun terveydenhuolto osallistuu myös PirSOTE- hankkeeseen ja kehittää toimintamallejaan valmistauduttaessa siirtymään hyvinvointialueelle. Hoitotakuuaikojen kiristymiseen varaudutaan avosairaanhoidon toiminnassa. Fysioterapiassa lisätään suoravastaanottoa PirSOTE- hankkeen mukaisesti ja koulutetaan fysioterapeutteja tähän toimintaan. Opiskeluterveydenhuollon kiristyvät mitoitussuosituksset, joita Aluehallintovirasto valvoo, sekä oppivelvollisuusiän nosto aiheuttavat lisäresurssin tarvetta. Terveyskeskussairaalan akuuttiosaston toiminnan kannalta on erityisen tärkeää, että potilasvirta osastolle ja osastolta eteenpäin on sujuvaa, jotta osastopaikat eivät ruuhkaudu ja aiheuta lisäkuluja sairaanhoitopiiristä.

Ehkäisevissä ja korjaavissa hyvinvointipalveluissa vuoden 2022 aikana painopiste on vanhemmuuden tukemisessa ja lastensuojelun piirissä olevien lasten auttamisessa. Vastuualueella lisätään lapsiperheiden päihde- ja mielenterveyspalveluiden saatavuutta ja vahvistetaan intensiivistä perhetukea monialaisen tuen tarpeessa oleville perheille. Tässä tehdään yhteistyötä sosiaalipalvelujen lastensuojelun kanssa lastensuojelulain edellyttämällä tavalla. Koronapandemian aiheuttamia mielenterveys- ja päihdehäiriöitä helpotetaan edelleen palveluohjauksella ja -tarjontaa monipuolistamalla. Myös ikäihmisten mielenterveyden tukipalveluiden tarve on kasvanut

koronan vuoksi.

Hoito- ja kuntoutumispalveluissa PirSOTE ja PirKATI-hankkeiden kautta osallistutaan hyvinvointialueen valmisteluun. Erityisenä painopisteenä Ylöjärvellä on geriatrian poliklinikan, asiakasohjauksen ja kotihoidon moniammatillisen tiimityön kehittäminen ja siihen liittyvä asiakkaan toimintakyvyn arviointi sekä matalan kynnyksen konsultaation ja interventioiden kehittäminen ja käyttöön ottaminen kotona asumisen tukemiseksi. Kotikuntoutuksen kehittämisessä painopisteenä on laaja-alaisen, psykososiaaliset ulottuvuudet kattavan kuntoutuksen kehittäminen, mikä auttaa ikäihmisiä pärjäämään toimintakykyisenä omassa kodissaan. Kotihoidossa kehitetään ja kokeillaan toiminnallisia, kotihoidon työtä ja kotihoidon henkilöstön riittävyttä turvaavia ja tukevia muutoksia. Näihin kehittämishankkeisiin käytetään pääosin testamenttirahoitusta ja osin PirSOTE hankerahoitusta. Ikäihmisten vanhuspalvelulain mukainen päivätoiminta Kanta-Ylöjärven alueella aloitetaan perusturvan omana toimintana syksyllä 2021 ja päivätoimintaa kehitetään sisällöllisesti ja toiminnan kattavuutta laajennetaan vuoden 2022 aikana.

Talousarvioesitys sisältää huomattavan määrän uusia virkoja/toimia, kaikkiaan 27,5 kpl. Näistä osa (12 kpl) tarvitaan heti 1.1.2022 alkaen (1.1.2022 kiristynvä hoitajamitoitus tai hoito/palvelutarpeen voimakas kasvu mitoitetuissa/valvotussa tehtävässä), osa viroista/toimista (6kpl) otetaan käyttöön vasta vuoden 2022 kesän jälkeen. Osa viroista/ toimista (4kpl) liittyy PirSOTE hankkeeseen ja sote-uudistuksen myötä tuleviin toimintatapamuutoksiin ja rahoitetaan osin hankerahalla. Uusista toimista 2kpl (hoito-ja kuntoutumispalveluissa 1 ja ehkäisevissä ja korjaavissa hyvinvointipalveluissa 1) rahoitetaan kokonaan testamenttivaroilla. 2kpl tarvittavista toimista liittyy siihen, että päivätoiminta siirtyy jo syksyllä 2021 toteutettavaksi omana toimintana ja ne rahoitetaan sisäisellä määrärahan siirrolla ostopalveluista. 1½ tointa liittyy koronan myötä huomattavasti kasvaneeseen tartuntatautityöhön ja kouluopiskelu- ja neuvolapalveluiden hallintotehtävien hoitoon. Määräaikaista, PirSOTE - hankkeeseen liittyviä uusia toimia vuosille 2022-23 esitetään 2 kpl. Ne rahoitetaan hankerahalla tai hallinnon sijaismäärärahojen uudelleen kohdistamisella.

Sote-henkilöstön rekrytointi on muuttunut hyvin haastavaksi viimeisen kahden vuoden kuluessa. Esimerkiksi kotihoitoon ei ole saatu rekrytoitua vuosilomasijaisia tarvittavaa määrää, vaan hoitohenkilökuntaa on jouduttu hankkimaan ostopalveluna palvelujen turvaamiseksi. Vakituisiin toimiin on ollut toistaiseksi hakijoita, ja ongelmana on ollut määräaikaisten työsuhteiden täyttäminen. Vaihtoehtona ostopalvelun käytölle kotihoidossa olisi hoitohenkilökunnan palkkaaminen vakituisiin työsuhteisiin

määräaikaisten kattaisivat vuosilomat edelleen joitakin käyttä 65% lähihoitajan vakanssia ympäri. Niitä ei ole sisällytetty tällä hetkellä esitettyyn vakanssiesitykseen.

sijasta. Nämä uudet vakanssipohjat ympärivuoden. Kesäajalle tarvittaisiin vuosilomasijaisia, koska vuosilomasta tulee kesälomakaudella. Yhdeksän uutta kattaisi kotihoidon vuosilomat vuoden ympäri.

Toinen henkilöstöön liittyvä haaste on henkilökunnan eläköityminen. Tämä haaste koskee myös erusturvaosaston johtoryhmää. Perusturvaosaston henkilökunnasta 62 tai enemmän vuotta täyttäneitä oli kuluvan vuoden kesäkuussa 44 henkilöä. Näistä arvioidaan eläköityvän noin 30 henkilöä ensi vuonna. Osaamisen turvaaminen ja uuden henkilökunnan saatavuus haastaa esihenkilöitä ja johtoa muun normaalin rekrytoinnin lisäksi.

Asiakasmaksulakia muutettiin vuonna 2021 siten, että mm. hoitajavastaanotot tulivat maksuttomiksi perusterveydenhuollossa sekä jatkuvan ja säännöllisen kotona annettavan palvelun ja pitkäaikaisten sosiaalihuoltolain nojalla järjestettävien asumispalvelujen asiakasmaksut määräytyvät yhdenmukaisin perustein. Vuoden 2022 alusta alkaen mm. suun terveydenhuolto tulee maksukaton piiriin. Asiakasmaksulain muutosten arvioidaan vähentävän perusturvan tuloja noin 100 000€.

Perusturvan tuloihin on arvioitu saatavan n. 400 000€ hankerahoitusta (PirSOTE-hanke ja POIMI-hanke). Syyskuussa 2021 saatiin korkeimmasta hallinto-oikeudesta päätös, jolla useita vuosia käsittelyssä ollut lastensuojelun kustannusten kuntakorvausriita ratkaistiin niin, että Ylöjärvi ei ollut oikeutettu korvauksiin. Tästä seuraa kuluvan vuoden osalta sosiaalipalvelujen vastuualueelle 600 000€:n tulovaje ja sillä on vastaava heijastevaikutus vastuualueen vuoden 2022 tulo-odotukseen.

Talousarvioesityksen mukaan perusturvaosaston ulkoiset tuotot, kulut ja netto ovat talousarvioraportin 20.9.2021 mukaan seuraavat:

Tuotot: 8.990.600 €
Kulut: 104.377.026 €
Netto: 95.386.426 €

Perusturvan esityksessä tulot alittuvat 321.800 € raamista (oletuksena, että tulojen raami on vuoden 2021 talousarvio eli 9.312.400 €). Menoraamin ollessa 103.369.000 €, esityksessä menot ylittyvät 1.008.026 €. Toimintakate ylittyy yhteensä 1.329.826 €.

Perusturvassa on pyritty pääsemään annettuun raamiin. Tulojen osalta KHO kuitenkin antoi 9.9.2021 päätöksen, ettei valituslupaa myönnetä koskien lastensuojelun kuntakorvausta. Täten tuloja jää

saamatta n. 600.000 €. Menojen osalta esimerkiksi ikäihmisten paikkojen ostoihin ja palveluseteleihin voitiin varata vuoden 2021 varaukseen nähden vain lisää 3 %, vaikka nyt käynnissä olevan kilpailutuksen neuvotteluissa on tullut esiin, että tarve olisi 9-10 % varauksen nostoon. Tästä johtuen vajausta talousarviossa tulee olemaan n. 550.000 €. Lisäksi ikääntymisestä ja palvelutarpeen kasvusta johtuva asumispalveluiden paikkojen lisästarve olisi 5 tehostetun ja 3 tavallisen palveluasumisen paikkaa (yht. 320.000 €/vuosi).

Koronaputsaus 3,5 M€ on liian suuri, sillä välillisiä koronakuluja, jotka jatkuvat myös vuonna 2022 on n. 500.000 €. Koronan aiheuttamaa lastensuojelun ja mielenterveyspuolen hoitovelka/palvelutarve jatkuu myös vuonna 2022, jotka aiheuttavat kustannuksia. Näitä valtio ei korvaa, sillä valtio korvaa vain suorat kulut. Materiaaleihin ja tarvikkeisiin, erityisesti suojatarvikkeisiin, on tullut koronan myötä huomattavia hinnankorotuksia. Nämä korotukset koskevat siis myös normaalisti tarvittavia suojarusteita, joiden hinta on vuosina 2020-21 noussut selvästi enemmän kuin suunnittelussa käytetty 1%. Syksyllä tulleet korotestauksen uudet suositukset vähentävät Q2 raportissa ennakoituja testauskuluja loppuvuoden osalta.

Talousarvion strategian toteutumista tukevat toiminnalliset tavoitteet ovat:

1. Valmistellaan henkilöstön siirtoa 1.1.2023 hyvinvointialueen palvelukseen.
2. Lasten ja perheiden sosiaalihuollon palvelutarpeiden arvioinnin monialainen työmalli vähentää päällekkäisen arviointityön määrää.
3. Perusterveydenhuollossa turvataan laadukkaat, oikea-aikaiset ja helposti saavutettavat palvelut hyvinvointialueelle siirryttäessä.
4. Parannamme lapsiperheiden päihde- ja mielen terveyspalveluiden saatavuutta ja vahvistamme intensiivistä perhetukea monialaisen tuen perheille. tarpeessa oleville
5. Etävastaanottojen kehittäminen ja lisääminen ikääntyneiden asiakkaiden kotona selviytymisen tukemiseksi.

Perusturvaosaston osalta investointi/leasingesitykset ovat yhteensä 70.000 €.

Talousarvioon liittyvät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviot tehdään loppuvuoden 2021- alkuvuoden 2022 aikana, sillä kaupungin on tarkoitus käyttöönottaa riskienhallintaohjelmisto, ja yksiköt tekevät riskienhallintasuunnitelmansa tuossa yhteydessä erikseen annettavan ohjeistuksen mukaisesti.

Liite nro 1 / Talousarvio 2022

Lisätiedot talouspäällikkö Susanna Piri, p. 040 539 1130, ylihoitaja Johanna Sirkka, p. 044 486 3785, etunimi.sukunimi @ylojarvi.fi

Terveys- ja sosiaalijohtaja ehdottaa:

Perusturvalautakunta käsittelee ja hyväksyy osaltaan perusturvaosaston talousarvioesityksen liitteineen vuodelle 2022 ja lähettää sen edelleen kaupunginhallitukselle ja valtuustolle hyväksyttäväksi.

Päätös Keskustelun aluksi perusturvalautakunta käsitteli strategian toteutusta tukevat toiminnalliset tavoitteet. Keskustelun jälkeen perusturvalautakunta hyväksyi tavoitteet esitetyllä tavalla.

Jäsen Teemu Koponen saapui tämän pykälän käsittelyn aikana klo 16.33

Perusturvalautakunta kävi läpi seuraavat vastuualueet: hallinto- ja erikoissairaanhoidon palvelut, sosiaalityön palvelut, terveyskeskuspalvelut, ehkäisevät ja korjaavat hyvinvointipalvelut ja hoito- ja kuntoutumispalvelut.

Keskustelun jälkeen perusturvalautakunta hyväksyi vastuualueiden talousarvioesitykset.

Jäsen Elina Sieppi poistui tämän pykälän käsittelyn aikana klo 17.30-17.39

Tämän jälkeen perusturvalautakunta käsitteli uudet virat ja toimet 1.1.2022 lukien, määräaikainen henkilöstö ja investointi/leasingeitykset vuodelle 2022, jotka hyväksyttiin esitetyllä tavalla.

Keskustelun jälkeen esittelijä muutti pohjaehdotustaan lisäten siihen lauseen:

Perusturvalautakunta päättää lisätä 9 lähihoitajan vakanssia kotihoi-
don vuosilomasijaisuuksiin ja tämä rahoitetaan hoito- ja
kuntoutumispalvelujen ostopalvelurahasta.

Esittelijän muutettu ehdotus hyväksyttiin.

Tämän pykälän käsittelyn jälkeen perusturvalautakunta piti 10 min
tauon klo 18.50-19.00